Št. 88. V Gorici, v sredo dne 4. novembra 1903. **Tečaj XXXIII.**

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: **vsak torek, četrtek in sobote, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne,** in stane z uredniškimi izrednimi prilogami ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h,	ali gld. 6·60
pol leta	6 „ 60 „	„ „ 3·30
četrt leta	3 „ 40 „	„ „ 1·70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah n sobotah ob 11. uri dopoludne.

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici štv. 11 v Gorici v «Goriški Tiskarni» A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. **Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.**

Oglasi in poslanice se računijo po petit-vrstah: če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« *Dr. K. Lavrič.*

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le **upravništvu.**

„PRIMOREC“

izhaja neodvisno od «Soče» **vsak petek** in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1·60.

«Soča» in «Primorec» se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici. ›Gor. Tiskarna‹ A. Gabršček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

„Smo v manjšini“.

Ob volitvah so se kazali naši klerikalci jako velike in mogočne možje. Obljubovali so volilcem vse mogoče reči, da bodo delali za njih blagor ter za blagor cele dežele, kako da nastopijo v deželnem zboru in odboru, s kratka: vsestransko plodonosno delovanje so obljubovali, in gg. nunci so pristavljali še zraven, da kdor ne voli takih nesebičnih in za blagor ljudstva unetih mož, pojde živ v pekel. Volilci so po večini verjeli in izvoljeni so bili v večini „katoliški“ možje. Takoj pa ko so nastopili, se je pokazalo kako so — majhni. Prej tako veliki in mogočni, kar nakrat pa tako majhni, ponižni hlapčki Lahov in vlade! „Pozabili“ so hitro na svoje obljube, zadosti da so izvoljeni, in začeli so kazati svojo obnemoglost in svojo nezmožnost. Današnji dan pa so prispeli že do tega, da si ne upajo sploh več izpregovoriti krepko besedo proti krivicam, katere nam deli tako milostno laški komendator Pajer. „Smo v manjšini“ pravijo, in ker smo v manjšini, ne moremo nič storiti. Ako se kdo oglasi a kako prošnjo pri kakem dež. odborniku ali drugi taki klerikalni kapaciteti, mu obljubi vse: ja, ja, bomo že, bomo že, bomo videli, mi že storimo, kar mogoče, se že potegnem za Vas, ali, ali... na koncu pa mu pove: ja, pa vidite, smo v manjšini. Ako ne bo nič, nismo mi krivi. Na tako stališče so se postavili, da ker so v manjšini, se ne da nič doseči, ali krivi pa tudi niso prav nič. Oni si perejo roke, češ, saj storimo vse, ali ker smo v manjšini, smo nedolžni, ako se zgodi le to, kar hočejo Lahi in Pajer. Prav komodno stališče! Vedno so na vrhu, kakor olje, in nedolžni so kakor jagnjeta!

Resnica je, da ni lahek boj tam, kjer se ima boriti manjšina z večino, ali v glavnem mora biti pri takem razmerju tu boj manjšine, in sicer dobro premišljen in energičen boj. Vsaka manjšina najde tudi sredstva, s katerimi se more postaviti vspešno v boj proti večini. Seveda mora sestati taka manjšina iz celih mož, ki so na mestu ter se zavedajo skozi in skozi svoje naloge in svojega stališča. Iz takih mož sestavljena manjšina že lahko kaj opravi. Čudežev seveda nikdo ne zahteva od nje, ali možatega nastopanja in trenotne zavednosti ter potrebnega znanja o vseh razpravnih rečeh se pa že mora zahtevati. To je pač najmanj, vse drugo pa je popolnoma stvar prizadetega zastopnika. Ako je ta cel mož, si že zna uravnati k vsaki reči svoj nastop ter si uredi vse svoje ravnanje tako, da se more z mirno vestjo prikazati pred ljudstvom, po drugi strani pa si pridobi pri večini potreben rešpekt in upoštevanje. Toda kjer že možje sami na sebi niso za to, tam ni pričakovati nikakega možatega postopanja, tam že a priori ni upati na nikak vspeh. In pri nas je tako. Naši klerikalni poslanci in odborniki so možje, ki tičejo vse kam drugam nego v deželni zbor in odbor. Posebno britko čutimo to v deželnem odboru. Slovenci moremo tam kaj veljati in dosegati le, ako so naši odborniki možje na svojem mestu. Tu pa smo, odkar so zmagali farovži pri volitvah, udarjeni tako hudo, da se bo poznalo še jako dolgo časa po celi deželi. Naše slovenske odbornike ima v žepu dr Pajer, ki dela z njimi, kar hoče. Ako se kateri spozabi tako daleč, da se morda tuintam malce skorači, takole radi lepšega, se mu smeje komendator v obraz, dobro vedoč, da končno se že potolaži „zavrela“ kri ter lepo ponižno pricaplja zopet poljubit roko mogočnemu bogu-očetu v laškem liberalnem taboru. Saj je še znano našim čitateljem, kako se je bil za trenotek razkoračil neki slov. odbornik pri imenovanju ravnatelja dež. hip. banke, Nò, takrat smo mislili, da je vendar še nekaj moža v njem, ali kako hitro ga je vse minilo. Grozil je, da se odpove in odstopi, ali ko ga je prehvapil stari lisjak, ni hotel izvajati nikakih posledic, marveč radi svetlosti kronic je ostal na mestu in igra izborno ulogo štatista, kar je pokazal pri drugih imenovanjih v omenjeni zavod. Seveda „smo v manjšini“, ne moremo nič storiti! To so res lepi zastopniki, ki pred nasprotnikom strepetajo kakor tisti joku podvrženi otroci, ako se jim le kriv prst pokaže...

„Smo v manjšini“... zato se ti slavni odborniki n. pr. niso nič pobrigali za to, da bi kazala deželna hipotečna banka tudi slovensko lice. Vse je laško v njej, vse uradovanje, samo pravila in navodila dajejo slovenskemu kmetu v domačem jeziku; to naj razume, vse drugo pa mora biti laško. Izmed uradnikov je le eden Slovenec, vsi drugi Lahi. Denar se izposoja v 90% Slovencem, umevno torej, da bo stal zavod več nego v treh stebrih na slovenskem denarju, dobiček v prihodnjih letih pa se bržčas ne bo obračal v dobro Slovencev, marveč po večjem bržčas Lahov. Z narodnega iz vsakega stališča vzeto utegnemo tu imeti lepo škodo, ker bomo s tem zavodom morda prav lepo podpirali Lahe, namesto da bi se proporcijelno delilo... Pa... „smo v manjšini“.

Vse, kar izhaja iz deželnega odbora ter je ž njim v zvezi, gre za nas Slovence rakovo pot, odkar imamo tam „katoliške“ može za odbornike. Ti možje so padli popolnoma na tla štatistov, in za take jih tudi ima Pajer. Zato pa pravijo: „Smo v manjšini“. Nesposobni za vsako resno delo in možato nastopanje, in ukovani vsled Gregorčičeve zveze s Pajerjem izza časa volitev v državni zbor, ne dosežejo ti ljudje nikdar nič, marveč dokler ostanejo na krmilu, bo delal Pajer, kar bo hotel. Svoji usodi so se slepo udali, svoje vest pa tolažijo s tem, da „so v manjšini“. S tem hočejo zakriti svojo nedelavnost in prikriti tisto Gregorčičevo zvezo s Pajerjem. „Smo v manjšini“ tako tolažijo tudi one, kateri se obračajo do njih, s kratka: s tem rekom se hočejo kriti na vse strani. Ali ljudstvo jih ni poslalo v deželno hišo igrat uloge štatistov, marveč v nadi, da bodo delali ter nastopali kot možje. Ako je n. pr. prof. Berbuč takrat ob imenovanju Staudingerja odstopil, kakor je rekal, bi bil to časten odstop, katerega bi bila utegnila slediti častna zopetna izvolitev, in ono imenovanje bi se bilo postavilo v drugo luč, tako pa je skončalo vse tako šalobardsko, da je pravi skandal in sramota za goriške Slovence.

Nedelavnost, nesposobnost in figa-moštvo, vse to je privedlo naše „katoliške“ poslance in odbornike do obupnega stališča „Smo v manjšini“, zato ne moremo nič delati pa tudi nič krivi nismo. Posledice te „Smo v manjšini“-politike bodo za goriške Slovence strašanske. Zaslepljeni volilci, kaj ste storili!!

Narodno delo klerikalni razdirači.

(Konec.)

4. „Trgovski dom“, — tudi ta ne pusti mirno spati klerikalnemu razsajaču A. K. in, kakor vse kaže, tudi klerikalnim kolovodjem v Gorici, dočim se veselé tega napredka tudi vsi pošteni Slovenci, ki iz kateregakoli vzroka stojé v klerikalnih vrstah. Naši narodni nasprotniki javkajo in zdihujejo, kaj bo z Gorico, ko Slovenci tako vidno napredujejo, a naši klerikalci so prekosili narodne nasprotnike v sovraštvu proti tolikemu napredku. „Naj hudič vzame i Trgovski dom, naj le ima škodo ves narod, ker to..... ni naše delo, ker mi ondi ne bomo nikdar gospodovali! Škodujmo, da bi se veliko podjetje morda vendarle ponesrečilo, — in takrat gorje naprednjakom. Gabrščka bomo prvega linhali, vislice na Travniku bi bila zanj premila kazen!“ Eto plemenitih nagibov vsem izbruhom hudičeve škodoželjnosti! ki se razliva po gnojišču papirnate „Gorice“.

Koliko smo Slovenci žrtvovali za „Narodni Dom“ v Ljubljani! V Trstu zidajo z velikimi žrtvami podoben „Dom“ v nadi, da je v slovenskem narodu še toliko življenske sile, da vzdrži to podjetje na svojih ledjih i v najtežjih odnošajih. V Celju in v Mariboru so tudi postavili prekrasna „Narodna doma“. Žrtve so bile velike!

Goriški Slovenci dobimo brez šuma in hrupa na najkrasnejšem kraju mesta svoj narodni „Trgovski dom“, ki bo sodobno gotovo najlepša palača po načrtih sodeželana gospoda profesorja dr. Maksa Fabianija na Dunaju. — Poleg krasnih prostorov za „Trgovsko-obrtno zadrugo“ bodo ondi pod streho razna narodna društva, ki bodo imela na razpolago tudi prostorno gledališko dvorano z galerijami. To bodo za veselice, plese, zbore itd. prostori, kakoršnih Gorica nima in jih drugod najbrže še dolgo ne bo imela. — Ali v tej tronadstropni palači bodo tudi stanovanja, ki bodo pomagala, da se bo glavnica primerno obrestovala.

Slovenci v Gorici napredujemo z velikimi koraki; ako bi klerikalci zlobno ne ovirali narodnega dela, bi lahko govorili o na-

— 21 —

Trije mušketirji.

Napisal Alexandre Dumas.

(Dalje.)

Kraljica je bila, kakor smo že rekli, jako lepa.

Nalogo je bilo torej možno prištevati delikatnim, in kralj je v svoji ljubosumnosti na Buckinghama prišel že tako daleč, da ni bil ljubosumen na nikogar več.

Brezdvomno je kancelar Séguier v tem hipu iskal z očmi vrv proslulega zvona; toda ker je ne najde, se kratkomalo odloči in seže z roko po mestu, kjer je bilo po kraljičini izpovedi pismo.

Ana Avstrijska stopi korak nazaj, bleda, kakor bi umirala; in da bi ne padla, se opre z levico ob mizo, ki je bila za njo, potegne z desnico izpod telovnika na prsih papir in ga da velikemu pečatniku.

»Vzemite to pismo, gospod,« vsklikne s tresočim se glasom, »vzemite je in oprostite me svoje nadležne prisotnosti.«

Kancelar, ki se je tresel vsled razburjenosti, katero si je lahko misliti, vzame pismo, se pokloni do tal in odide.

Komaj so se zaprla vrata za njim, pa je kraljica pol nezavestna omahnila v roke svojih dam.

Kancelar je odhitel s pismom h kralju, ne da bi prečital iz njega besedico. Kralj vzame pismo s tresočo se roko, išče naslov, katerega ni bilo, pobledi, je počasi odpre in nato, spoznavši iz prvih besed, da je pisano španskemu kralju, prečita jako hitro.

Pismo je obsegalo načrt, kako napasti kardinala. Kraljica je pozivala svojega brata in avstrijskega cesarja, ki sta bila oba žaljena vsled Richelieujeve politike, katere cilj je bil vedno ponižanje Habsburžanov, naj napovesta Franciji vojsko in pri sklepanju miru zahtevata odstranitev kardinala; toda o ljubezni v celem tem pismu ni bilo niti besedice.

Kralj ves vesel vpraša, če je kardinal še v Louvru. Odgovore mu, da Njegova Eminenca pričakuje v svoji pisarnici ukazov Njegovega Veličanstva.

Kralj se takoj napoti k njemu.

»Tu vzemite, vojvoda,« pravi, «vi imate prav in jaz nisem imel prav; spletka je izključno politična, in o ljubezni v pismu ni niti govora. Zato pa je tim več govora o vas.

Kardinal prečita pismo z največjo pazljivostjo; ko pride do konca, je prečita drugič.

»Torej vidite, Vaše Veličanstvo,« pravi, »kako daleč gredo moji sovražniki: z dvema vojskama vam prete, če me ne odpustite. Na vašem mestu, sire, bi se jaz vsekakor udal tako močnemu pritisku, in jaz za svoj del bi se z resničnim veseljem odtegnil državnim poslom.«

»Kaj pravite, vojvoda?«

»Pravim, da ti nenavadni boji in ti večni posli škodujejo mojemu zdravju. Pravim, da skoro gotovo ne bom mogel prenašati naporov pri obleganju La Rochelle in da bi bilo boljše, če si vzamete ali gospoda de Condé ali gospoda de Bassompierre ali končno kakega znamenitega človeka, katerega poklic je voditi vojsko, in ne mene, ki sem duhovnik in me neprestano vlečejo od mojega pravega poklica posli, katerim nikakor nisem kos. Na ta način dosežete mnogo večje vspehe v notranjih zadevah, sire, in brezdvomno tudi v zunanjih.«

»Razumem vas, gospod vojvoda,« pravi kralj, »bodite mirni; vse, ki so imenovani v tem pismu, doleti zaslužena kazen, tudi kraljico samo.«

»Kaj pravite, sire? Bog me čuvaj, da bi doletela kraljico zaradi mene ne manjša neprijetnost; vedno me je imela za svojega nasprotnika, sire, dasi more Vaše Veličanstvo dokazati, da sem se vedno vneto potegoval za njo, celo pri vas. O, če bi izdala Vaše Veličanstvo s stališča časti, bi bila to druga stvar, in jaz bi bil prvi, ki bi rekel: »Nikake milosti, sire, nikake milosti za grešnico!« K sreči stvar ni taka, in Vaše Veličanstvo je dobilo za to nov dokaz.«

»To je res, gospod kardinal,« pravi kralj, »in vi imate prav kakor vedno; toda kraljica vendar zasluži vso mojo jezo.«

»Vi ste oni, sire, ki ste si nakopali njeno; in če bi se ona res resno jezila nad Vašim Veličanstvom, bi stvar razumel: Vaše Veličanstvo je postopalo ž njo prestrogo...«

»Tako bodem vedno postopal s svojim in vašim sovražnikom, vojvoda, naj stoje kakorkoli visoko in naj si s tem, da ravnam z njimi strogo, nakopljem kakoršnokoli nevarnost.«

»Kraljica je moja sovražnica, toda ne vaša, sire, ona je nasprotno jako udana in pokorna soproga, ki ne zasluži nikake graje. Dovolite mi torej, sire, da posredujem za njo pri Vašem Veličanstvu.«

predku s — skoki v sedemmiljskih čudodelnih škornjih. Trgovina in obrt glavna stebra vsemu našemu napredku, ne le v Gorici, marveč v celi deželi. S hoteloma „južna železnica“ in „zlati jelen“ smo kar daleč prekosili laške someščane, tako, da se danes ne bahajo več ter Slovencev ne gledajo od zgoraj doli, marveč začeli so milo javkati ter nas zavidati. Toda nedostaje nam prav še tega, kar bo nudil „Trgovski dom“. S tem bo vsem našim potrebam za dolgo časa prav odlično zadoščeno. Vsak Slovenec se bo lahko s ponosom oziral po tem „Domu“, ki bo delal čast slovenskemu imenu v očeh vseh onih, ki bodo hodili po tej glavni ulici goriškega mesta. — Lahi in Nemci so potiskali Slovence vedno le v kot, da bi jih nikdo ne videl. Toda „Trgovski dom“ bo med drugimi odslej glasen oznanovalec našega probujenja, našega neumornega dela za kulturno in gospodarsko osvobojo iz tujih krempljev.

Toda vsakdo, korporacija ali zasebnik, ki bo pod to prekrasno streho, bo dobro plačeval ugodno stanovanje z vsem modernim konfortom. Povem naj še, da je ni palače v Gorici, ki bo nudila vse ono, kar naš „Trgovski dom“, — za dobro plačilo. Gledališka dvorana bo na razpolago, toda občinstvo plačuje vstopnino, katera bo zanaprej dajala gotovo toliko dohodka, da bo i dvorana primerno ako ne celó dobro prispevala za obrestovanje glavnice. — Že danes so v naprej oddani vsi prostori za javne narodne potrebe, ostaja le še par stanovanj in prodajalnic, a dohodki so preračunjeni tako, da je „Trgovsko-obrtna zadruga“ gotova primernega obrestovanja. Sicer je izdelan finančni načrt za to poslopje tako, da zadruga dobi na razpolago dovoljno glavnico na način, ki se le prav malo dotakne njenega pravilnega ustroja. O tem načrtu bo sledil poseben članek. Prireditev gledališke dvorane pa prevzame „Narodni sklad“, ki že ima nekaj denarja na razpolago ter bo v ta namen še posebe apeloval na radodarnost rodoljubnega občinstva.

V septembru l. 1904. bo „Trgovski Dom“ izročen svojemu prekrasnemu namenu. Ako goriški Slovenci ne bi mogli užitka toliko plačevati, da se bo glavnica do neke mere amortizovala iz dohodka hiše same, tedaj izrečemo s tem sami sebi smrtno obsodbo, ker res ne bi bili sposobni za življenje.

Toda jaz pravim:

„Trgovski dom“ bo dajal streho društvom in zasebnikom, ki morejo dobro plačati in radi plačajo, zlasti ko vedó, da ne plačajo tujcem, od katerih moremo pričakovati, da nas bodo z našim denarjem le dušili, marveč domačemu narodnemu podjetju, ki porabi dohodek v postavljenje trdnih temeljev bodoči sreči našega življa v tem lepem mestu. — In jaz trdno upam, da bo ta palača v 8 ali najdalje v 10 letih čista last „Trgovsko-obrtne zadruge“. Kaj je 10 let v življenju naroda? Kakošen napredek bo mogoč na taki podlagi v daljših 10—20—30 letih? Koliko podpore bo od tu naši trgovini, obrtniji, našemu kmetu in delavcu?

Taka je perspektiva bodočnosti, ki nas je vspodbujala na delo za stavbo „Trgovskega doma“. Ali ne zaslužimo vse podpore naroda? — Gotovo! Ali kdor nas že noče podpirati, ker mu tega ne dopusti hudičeva strankarska strast, od njega smemo pač zahtevati — ako hoče ohraniti le še iskro slovenskega imena — da nas vsaj ne ovira, ne meče polen pod noge s klevetami, z insinuacijami, s sumničenji in z brezvestnim besedičenjem, ki nima niti sence resnične podlage, — smemo zahtevati, da klerikalna stranka sama ne daje potuhe lopovščinam, kakoršne bruhajo na dan iz podle duše „dopisnika“ A. K. v „Gorici“. Ta brezvestnež se drzne v očigled tolikemu napredku na docela varni podlagi klevetati, da... „uklepamo denar... „neomejenega jamstva“ za nepremišljeno, neprevidno, kočljivo in nevarno, denarne teči goriških Slovencev daleč presegajoče zidanje, nakupovanje hiš, hotelov itd.“, — in drzne se pisariti:

„O usodnih posledicah te igre za Slovence na Goriškem se bode še govorilo. Na tem forju se nabirajo pogubonosni sivi oblaki, ateri utegnejo prinesti točo in strele ne le „podjetni desetorici“, ampak tudi velikemu številu Slovencev na Goriškem, in moralni polom vsemu narodu“.

Dà, dà! Ta lopov je s temi lumparijami le povedal: česa on želi goriškim Slovencem! Iz teh besedij doni peklensko hrepenenje: „Naj hudič vse vkup vzame, česar nimamo v krempljih mi klerikalci!“

Rodoljubi! Bodite kakoršnegakoli političkega naziranja, vprašam Vas: Ali ne priznavate, da je za našo skupno stvar velikanskega pomena, ako ostane v naših rokah narodu v čast in korist vse ono, kar sem naštel in na kratko opisal v štirih točkah tega članka? Gotovo! Bodite pa uverjeni, da cela vrsta mož, ki sodelujejo na tem napredku, niso tako nepremišljeni, neprevidni, ali bedasti, kakor meni zlobno dopisunče A. K. v „Gorici“. Mi vsi smo uverjeni, da nas računi ne varajo, verujemo v življenje in ne v smrt naroda našega, zato verujemo tudi v svoje sile, v moč svojega truda in dela, kajti trajno naše bo le to, kar si ustvarimo sami. Mi verujemo, da dobri genij naroda našega še ni zapustil, marveč da mu navdihuje v pošteno dušo svežih sil za nove boje, ki nas še čakajo. In mi se zanašamo na sopomoč tega naroda, katerega sinovi smo in zanj delamo. Pravico imamo do sopomoči, — klevete, sumničenja, brezvestne želje lumpa A. K. pa mora narod zavrniti s studom. In s tem končam za danes!

A. Gabršček.

Domače in razne novice.

„Pevsko in glasbeno društvo v Gorici“ priredi soboto dne 14. novembra 1903. koncert s sodelovanjem vojaškega orkestra c. kr. pešpolka štev. 47. v veliki dvorani „Hotela Central“. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Vspored: 1. Auber: Ouvertura iz opere „Fra Diavolo“, svira vojaški orkester. 2. a) Meyerbeer: „ples v senci“, iz opere „Dinorah“. b) Smetana: Fragment iz opere „Skrivnost“ za Flügelhorn-solo. 3. Anton Förster: „Ljubica“, mešan zbor. 4. Thomé: „Španjka serenada“, svira vojaški orkester. 5. F. S. Vilhar: „Na vrelu Bosne“, možki zbor. 6. Benczur: „Zvezdam“, koncertna fantazija. 7. P. J. Čajkovskij: „Legenda“, mešan zbor. 8. Karol Weiss: „Novi Čehov sen“, ciklus čeških narodnih pesmi, svira vojaški orkester. 9. A. Rubinsten: „Jutro“, možki zbor s spremljevanjem orkestra. Društveni pevovodja: Josip Michl. Po veselici prosta zabava. Sedeži I.—III. vrste 2 K 50 vin.; IV.—VI. vrste 2 K; VII.—X. vrste 1 K 50 vin.; stojišča 70 vin. Posebne vstopnine ni. Vstopnice se razprodajajo pred koncertom v prodajalnici gosp. Antona Jeretiča, Via Seminario, na dan koncerta od 7½ ure naprej pri blagajnici. Čisti dohodek je namenjen revnim pogorelcem iz Bovca. K obilni udeležbi uljudno vabi

odbor.

Gg. odbornike „pevskega in glasbenega društva“ se opozarja, da bo drevi ob 8. uri mesečna seja v društvenih prostorih. Prosi se polnoštevilne udeležbe in točnosti.

Gg. pevke in pevce „pevskega in glasbenega društva“ se opozarja, da točno prihajajo k pevskim vajam v izogib globe, katero je določil odbor možkega in ženskega zbora. — Prihodnja pevska vaja ženskega zbora bo jutri ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih, vaja možkega zbora pa v petek ob 8. uri istotam. Skupna vaja možkega in ženskega zbora bo prihodnji torek v prostorih „Goriškega Sokola“. Prosi se točnosti.

Pisatelj in pesnik g. Ivo Šorli, naš domačin, je prestal včeraj na graškem vseučilišču tretji državni izpit in drugi rigoroz. Vstopil je v politisko službo pri c. kr. policijskem ravnateljstvu v Trstu. — Tudi tu treba naših ljudij. Častitamo!

Zdravnikom-sekundarijem v tukajšnji bolnišnici usmiljenih bratov je imenovan g. dr. Rihard Jug iz Solkana.

Doslej je bil že v raznih bolnišnicah in v c. kr. vojski. S prakso v goriški bolnišnici nastopa gotovo zadnjo stopnico na lestvi samostojnosti. Zdravnikov-domačinov pač živo pogrešamo!

Umrl je v Gorici trgovec Ludovik Mighetti, rojen l. 1842. Pokojnik je bil dolgo časa delaven svetovalec in podpredsednik trgovske in obrtne zbornice, od l. 1898. do 1900. tudi deželni poslanec, in sicer zastopnik trgovske in obrtne zbornice. Tudi v odbore raznih svojih društev in v mestni svet so ga volili Lahi. Pokopali so ga v ponedeljek.

Vsi Sveti. — Letos je bilo na praznik Vseh svetnikov izredno grdo vreme. Deževalo je in vse ceste so bile pokrite čez in čez z velikim blatom. Ali navzlic temu je bil obisk grobov v nedeljo prav velik, nemal tudi v ponedeljek, ko smo imeli krasno vreme.

V oddelku za vojaške reči na tukajšnjem magistratu je služboval dolgo časa mestni uradnik Perisutti. Sedaj je šel v pokoj, na njegovo mesto pa je prišel Anton Vidrig, doslej podtajnik na magistratu.

Pri deželnem odboru, in sicer v deželni pisarni, sta prazni dve uradniški mesti. Asistent g. Ante Maver je umrl, g. oficijal Emil Kavčič pa je bil imenovan pisarniškim vodjem pri novi deželni hipotečni banki — tako da sedaj v deželni pisarni ni nikakega človeka, ki bi znal slovenski, vodja pisarne je celo mož, ki ne zna prav nič slovenski. Neobhodno je torej potrebno, da pride na izpraznjeni mesti dva Slovenca, ker tam je preobilo dela v slovenskem jeziku, in sicer takega dela, katero more opravljati le slovenščine popolnoma vešč uradnik. Ne dvomimo, da se oglasi za mesti, kadar se razpiseta, tudi zadosti slovenskih kompetentov, in upamo celo, da se slovenska odbornika potegneta tako, da prideta tudi res na omenjeni mesti dva Slovenca, kakor je edino prav!!

Proti slovanski liturgiji. — Papež je izrekel željo in baje že dal potreben nalog, da naj se snidejo škofje iz škofij goriške, zaderske in zagrebške kjerkoli, da se tam posvetujejo v to svrho, da se provedejo natančno določbe kongregacije obredov v Rimu glede na dekret z dne 5. avg. 1898., po katerem se sme rabiti staroslovenščina pri cerkvenih obredih le tam, kjer je bila v rabi najmanj 30 let.

Kako se lahko pri tem postopa in kaj je namen onega dekreta, ni težko uganiti. Stisniti se hoče rabo staroslovenščine, kar se da, tako, da se jo končno popolnoma odpravi iz cerkve. Škofje se Rimu ne bodo protivili. Za to nam je porok „Slovenec“, ki je prav tak nasprotnik slovanske liturgije kakor tržaški „Piccolo“.

Samomor. — Včeraj dopoludne se je vrgel z malega mosta koncem ulice Sv. Klare v globočino v Koren okoli 56 let stari nesetar Josip Kolavčič, doma z Vogrskega. Stanoval je v ulici v Stračice št. 16. Pri padcu se je seveda ves pobil in polomil, pa vendar so ga prinesli še živega v bolnišnico. Zadnje čase je bil mož jako melanholičen in v hudem popadu melanholije bržčas se je vrgel v globočino na kamenje. Sliši se, da sta ga vzdrževala sin in žena ter da mu ni nič manjkalo. V bolnišnici je kmalu umrl. Radovednega občinstva se je bilo nabralo na mostu izredno veliko število. **(Dalje v prilogi.)**

»Naj se poniža in pride prva k meni.«

»Nasprotno, sire, dajte ji dober vzgled; vi ste prvi delali kraljici krivico, ker ste gojili do nje slabe sumnje.«

»Jaz, da bi jaz prvi stopil pred njo!« pravi kralj. »Nikdar!«

»Sire, prosim vas.«

»Kako naj bi jaz sploh napravil prvi korak?«

»S tem, da napravite nekaj, o čimur veste, da ji bode ljubo.«

»Kaj?«

»Priredite ples; znano vam je, kako rada kraljica pleše; zagotavljam vas, da v očigled taki pazljivosti izgubi vso jezo do vas.«

»Znano vam je, kardinal, da jaz ne ljubim posvetnih zabav.«

»Tim hvaležnejša vam bode kraljica, ker ve, kako neljuba vam je ta zabava; poleg tega ji bode to v priložnost, da si pripne demantne klinčke, katere ste ji poklonili k njenemu godu in s katerimi se še ni mogla okrasiti.«

»Bodemo videli, gospod kardinal, bodemo videli,« odvrne kralj, ki je bil vesel, da je bila kraljica kriva zločina, ki mu je bil majhnega pomena, nasprotno pa nedolžna z ozirom na pregreho, katere se je bal, in v tem veselju popolnoma pripravljen, spraviti se ž njo; »bodemo videli, toda pri moji časti, vi ste preveč popustljivi.«

»Sire,« pravi kardinal, »pustite strogost ministrom, kraljeva čednost je milost; vporabljajte jo in videli bodete, da se vam bode dobro godilo.«

Nato se kardinal, ki je čul biti uro jednajst, pokloni globoko in poslovi od kralja, še enkrat mu priporočivši, naj se s kraljico spravi.

Ana Avstrijska, ki je pričakovala na ono pismo očitanje, je naslednji dan opazila v svoje začudenje, da kralj poskuša, kako bi se ji približal. Njena prva misel je bila, te poskuse zavrniti: njen ženski ponos in njeno kraljevsko dostojanstvo sta bila preveč žaljena, da bi mogla biti takoj zopet prijazna, toda po nasvetu svojih dam se je končno vedla kakor da pričenja pozabljati. Kralj je izrabil takoj prvi hip njene spravljivosti v to, da ji je povedal, da hoče nemudoma prirediti neko slavnost.

Za ubogo Ano Avstrijsko so bile slavnosti nekaj tako redkega, da je pri tej vesti, kakor si je mislil kardinal že prej, izginila poslednja sled njene jeze, če ne iz njenega srca pa vsaj z njenega obličja. Vprašala je, kateri dan se ima vršiti ta slavnost, toda kralj je odvrnil, da se mora glede tega prej sporazumeti še s kardinalom.

Res je kralj vsak dan vprašal kardinala za čas slavnosti, toda kardinal je odlašal vedno pod kako pretvezo, določiti dan. Na ta način je preteklo deset dnij.

Osmi dan po dogodku, ki smo ga opisali, je prejel kardinal pismo s poštnim pečatom »London«, katero je obsegalo sledeče vrstice:

»Imam jih, a ker mi manjka denarja, ne morem zapustiti Londona; pošljite mi petsto pistol, in štiri ali pet dnij po njihovem prejemu bodem v Parisu.«

Isti dan, ko je prijel to pismo, mu je stavil svoje običajno vprašanje.

Richelieu je štel na prste in rekel čisto tiho:

»Štiri ali pet dnij po prejemu denarja pride sem; denar bode rabil ravno toliko časa do tja, skupaj deset dnij; k temu računajmo še neugodne vetrove, slučajne nezgode, žensko slabost in vzemimo skupaj dvanajst dnij.«

»Torej, gospod vojvoda,« pravi kralj, »ali ste izračunili?«

»Da, sire; danes je dvajsetega septembra. Mestni sodniki priredijo tretjega oktobra slavnost. To se bode dalo krasno vrediti, kajti na ta način stvar ne bode imela lica, kakor da smo se mi ponižali pred kraljico.«

Nato kardinal še pristavi:

»A propos, sire, ne pozabite povedati Njenemu Veličanstvu, da o priliki slavnosti želite videti, kako ji pristojajo njeni demantni klinčki.«

XVII.

Rodbina Bonacieux.

To je bilo drugo pot, da je pričel kardinal s kraljem govoriti o demantnih klinčkih. Ludovik XIII. je to opazil in mislil, da se za tem opominom skriva kaka tajnost.

Več kakor enkrat se je čutil kralj ponižanega, ker je bil kardinal, katerega policija je bila kljub temu, da ni dosegla popolnosti moderne policije, vendar izborna, boljše kakor on sam poučen o tem, kar se je vršilo v njegovem zakonskem življenju. Zato je upal, da iz pogovora z Ano Avstrijsko dobi nekoliko jasnosti glede tega pogovora ter potem preseneti Njegovo Eminenco s kako skrivnostjo, ki mu je znana ali neznana, kar bi ga moralo v obojih slučajih izvanredno povišati v očeh njegovega ministra.

Obiskal je torej kraljico in po svoji navadi najprej pretil osebam iz njene okolice. Ana Avstrijska je povesila glavo in molče pustila hudourniku prosto pot, ker je upala, da končno preneha; toda to ni bilo ono, česar si je želel Ludovik XIII.; Ludovik XIII. je želel razpravo, iz katere bi dobil nekoliko luči, ker je bil prepričan, da kardinal goji stranske misli in pripravlja

Slovenščina na realki in ravnatelj Gassner. — V Gorici imamo nemško realko, dasi nemščina ni deželni jezik. Slovenščina je grozovito postranska reč! — Toda še tisto malo, kar smo doslej imeli, se nam kaže v novi eri klerikalnega ravnatelja Gassnerja v prav neprijazni luči!! — Po Gorici kroži ta-le dogodek:

Ravnatelj Gassner je stopil v IV. razred, ko je profesor slovenščine razdelil zvezke slovenske naloge. V tej je bilo govora o deželah Koroško, Tirolsko itd., kar je posvetilo v možgane ravnatelja, o čem baje govori ta naloga. — Na to se je vmešal v pouk ter začel v nemškem jeziku izpraševati o statistiki Avstrije itd. S tem je vzel slovenskemu pouku vsaj četrt ure.

Kaj je hotel ravnatelj s svojo nemščino v slovenski uri?! Ali je morda hotel pokazati profesorju, kako naj se poučuje... slovenščina?! Ako meni i tu sem vrivati svojo nemščino, bo treba ž njim korenito obračuniti!

Sicer pa moramo tu naglasiti, da je bil Gassner imenovan ravnateljem s pogojem, da se priuči obema deželnima jezikoma. V svoji klerikalni poštenosti seveda doslej še ni izpolnil tega pogoja ter nadleguje učence in učitelje celo v slovenski uri s svojo nemščino. Vkljub temu zanemarjenju prve dolžnosti hoče dajati dobre vzglede.... ter upa celo na sveta nebesa po smrti. In vendar je za večno izveličanje jeden glavnih pogojev: izpolnuj prevzete dolžnosti! — Toda če hoče ravnatelj Gassner kot veren klerikalec lezti hudiču v žrelo, nas to nič ne briga, toda mi Slovenci protestujemo radi naše mladeži proti takemu zanemarjenju dolžnostij, katere ima do nas!!

Dovozna cesta na novi kolodvor na Blanči pojde, kakor se čuje, vendar le tako, kakor se je že prvotno mislilo, namreč s Korna naravnost proti kolodvoru, vsled česar bo treba podreti hiše od Reicha naprej, koder bo vedla omenjena cesta.

200 laških visokošolcev pod obtožbo veleizdaje. — Kaj so počeli ti dijaki v Vidmu in Čedadu, je znano. Radi tega jih je policija zasledovala, in ko se je nabralo dovolj gradiva, so postavili 200 laških visokošolcev iz Trsta, Pulja, Zadra in Gorice pod obtožbo veleizdaje. Vsi so bili že zaslišani.

Zaslišali so tudi laške visokošolce na Dunaju ter jih nekaj zaprli. Med temi se nahaja tudi Bressan iz Gorice. Pri zaslišavanju pred policijo so trdili, da nimajo nikakih zvez z irredentističnimi društvi ter da se niso deležili nikakega tajnega društva. V kavarni, kamor zahajajo, je rekla gospodinja, da pri njej nimajo nikakih papirjev. Ko so njihove izjave protokolirali, so jih izpustili.

Strah jih je. — Odkar sta prešla hotela „južna železnica" in „Jelen" v slovensko last, je Lahe strah, da bi Slovenci ne pokupili cele Gorice. Vsako toliko časa čitamo v laških listih, da hočejo Slovenci kupiti zopet to in ono hišo, in temu pridevajo razne svoje opombe. Te dni pa smo čitali v „Piccolu", da nameravajo Slovenci kupiti kavarno „Corso" in neko hišo v Tržaški ulici. S takim strahom je to pisano, da smo se prav srčno smejali oni bojazni, poleg pa si želeli, da bi le bilo res! Kadar pa preide zopet kaka hiša v slovenske roke, takrat pa bržčas skoči nekaj Lahov iz kože! Poveri!

Na Vrhpolji pri Vipavi so blagoslovili in otvorili novo šolsko poslopje dné 25. pr. m. Otvoritve so se udeležili zastopniki šolskih oblastnij in drugih uradov, učiteljstvo, šolska mladina ter dosti drugega občinstva. Govorili so tamkajšnji župnik, okr. šolski nadzornik, okr. glavar iz Postojne, in nadučitelj. Banketa opoludne se je udeležilo nad 60 oseb.

Ničesar nimajo v redu. — Kopališče, katere je last mesta, je skrajno pomanjkljivo. Za sedanji čas in za zimo bi se potrebovalo gorkih kopelij, ali v tem oziru je tako slabo poskrbljeno, da ne morejo postreči ljudij, ki nevoljni odhajajo iz te mestne naprave!

Mrtvega so našli nekega 50-letnega delavca Antona Batiča. Stanoval je v ulici Mattioli pri neki Alojziji Pavletič, ki mu je iz usmiljenja dajala stanovanje že dve leti. Poklicali so zdravnika, ki pa ni mogel storiti drugega nego konstatovati smrt.

„Slavisches Echo". — G. Podgornik na Dunaju nam naznanja, da se je odločil na željo in nagovarjanje mnogih slovanskih rodoljubov „Slavisches Echo" zopet izdavati na Dunaju. Program ostane stari, in hoče torej list i nadalje zagovarjati narodna in historična prava vseh slovanskih narodov Avstro-Ogrske, kakor tudi njih kulturne in ekonomične interese. Zajedno hoče list še posebe zanimati se tudi za socijelno vprašanje, katero vedno bolj trka tudi na vrata že skupnega Slovanstva.

Poštevati hoče „Slavisches Echo" pač tudi zunanjo politiko in zunanjo Slovanstvo, ker sta oba ta činitelja bolj ali manj v zvezi tudi z interesi avsto-ogrskih Slovanov. Letos v poslednjih 3 mesecih izidejo le še tri številke. Z novim letom 1904. pa bode „Slavisches Echo" izhajal po dvakrat na mesec. Za letošnje 3 številke znaša naročnina za celo leto 8 kron, za ½ leta 4 K in za ¼ leta 2 kroni.

Naslov je: „Slavisches Echo", Wien, IX., Lustkandlgasse 32.

Pokopališče v Gorici je pod vodo. Ako je le kaj deževja, se pokaže voda v taki množini, da mrliči kar plavajo, ko jih vlagajo v grob. Sedaj se pripravljajo na to, da bi kako osušili zemljo ter spravili vodo proč. Ali to se da doseči bržčas le v prav mali meri, tako, da bo najbolj pametno misliti na novo pokopališče kje drugje na bolj suhem kraju. To je nujna potreba. Pa tudi bližina novega velikega kolodvora govori za to, da naj se napravi kje drugje pokopališče, ker tam okoli se brez dvoma sčasoma vse zazida, in bi stalo pokopališče preveč pri hišah.

Ženska podružnica sv. Cir. in Metoda v Prvačini bo imela svoj letni občni zbor dne 8. novembra 1903. ob 3. popoldne v šolskih prostorih z navadnim vsporedom.

Odbor.

„Nuna" — V tukajšnje zapore so privedli neko Agnezo Kuzunsko iz ruske Poljske, oblečeno kakor nuno, ter jo postavili pred sodnika, češ, da je hodila okoli po naši deželi preoblečena v nunsko obleko nabirat milodare. Ona pa je tajila, da je beračila, ter trdila, da denar, ki so ga dobili pri njej, je njen kakor tudi je njena nunska obleka. Obravnava v soboto se je pretrgala ter se bo nadaljevala v kratkem.

Izpred sodnije. — Tistega natakarja iz hotela „južna železnica", po imenu Adolf Mencin, ki si je bil prisvojil svoto K 158·60, so bili prijeli v Bregencu, kamor je bil prišel iz Italije, ter ga privedli v Gorico, kjer so ga postavili pred sodnike, ki so mu prisodili 3 mesece ječe.

Kočijaž Matija Kolbacher, star 20 let, iz Ljubna, si je mislil, da bo mogel tako sleparitи poštnohranilni urad, kakor je delal to Kerkoč. Vložil je bil 2 K, iz teh pa napravil 490. Izplačati si je bil dal 20 K, ali so ga kmalu prijeli. Sodnija mu je dala 2 meseca ječe.

Svoj čas smo poročali o tepežu med vojaki in fanti v ulici Orzoni. Te dni se je vršila obravnava proti 22 letnemu M. Fornazariču, ki je bil obsojen na 14 dnij zapora.

Alojzij Cej in dve šivilji so bili oproščeni obtožbe, da so skušali za časa znanega štrajka šivilj odvrniti več šivilj od dela, in to pred okrajno sodnijo. Ali vsled utoka drž. pravdništva je prišlo do obravnave pred okrožno sodnijo, ki je obsodila Ceja in oni dve šivilji na 30 K globe odnosno 3 dni zapora.

Pretep v ulici sv. Klare. — V nedeljo zvečer okoli 7. ure je bil nastal velik pretep v ulici sv. Klare. Iz gostilne v tej ulici je prišlo 7 goriških mladeničev v starosti do 20 let in 2 dekleti. Prišla sta nasproti dva moška, baje iz Solkana. Eden je prijel eno izmed deklet ter jo vlekel s seboj. To je dalo povod splošnemu pretepu. Trije Goričani so bili malce opraskani, več njih umazanih vsled valjanja po blatu, ona dva Solkana sta jo pa potegnila.

Anarhist. — V nedeljo zvečer je sedel v ulici Leoni Olivo Avgusto iz Gorice ter jedel in pil. Ker ni hotel plačati, so poklicali redarje, ki so ga prijeli ter peljali na glavarstvo. Po poti pa je žalil Njeg. Veličanstvo, Avstrijo in povzdigoval anarhijo. Olivo je bil že v jetnišnici radi takih rečij, in sicer več let.

Zaplenil je tržni komisar dné 31. pr. m. večje število rib, ker so bile že pokvarjene. Utihotapil jih je na trg ribič Avg. Buttignon iz Tržiča. Prav tako je zaplenil tržni komisar tudi več gob, katere so prinesle nekatere ženske iz šempaske občine na trg. Gobe so bile strupene.

Notarjem v Motovunu v Istri je imenovan upokojeni sodnijski tajnik H. pl. Bortolomei.

Zaprli so 24-letno Marijo Pin iz Tržiča, in sicer so jo prijeli po noči v ponedeljek v mestnem vrtu, ker je bila pijana, brez dokumentov in brez službe.

Zaprli so tudi nekega 14-letnega Virgilija Fana, ki je prišel iz Čedada ber[illegible] v Gorico.

Ista usoda je zadela tudi 17-letnega Jos. Stekarja iz Št. Ferjana, ki je pod nadzorstvom policije ter izgnan iz Gorice.

Odvedla iz Gorice je policija do konca pr. m. 417 oseb, meseca oktobra 33.

Tatica. Zaprli so neko Rozalijo Bodigoj iz Prapotnega v Italiji, ki je služila v Solkanu pri trgovcu Fr. Makucu. Prilastila si je bila več svot, po 60, 40 K ter zlatenine z denarjem v vrednosti 200 K. Ko so jo prijeli orožniki, so našli pri njej še 101 K ter nekaj dragocenostij.

Vsiljiv berač. — Na tukajšnji magistrat je prišel neki 62 letni Andrej Rusič iz Biljane ter zahteval na vsak način denarne podpore, ali so mu jo odrekli, ker je občina biljanska sama opozorila, da Rusiča ni treba podpirati, ker ni potreben. Peljali so ga na policijo, kjer pa so našli pri njem skrito neko svotico denarja.

V tukajšnjo bolnišnico je prišel 49-letni Fr. Grosar, ki je v Bolcu udaril po šipah v vratih neke gostilne, kjer mu niso hoteli dati več piti radi pozne ure, ter si prerezal žile na desni roki.

Vzorec klerikalnega župana. — V Bohinjski Bistrici imajo bojevitega župana Andreja Stendlerja. Lansko leto dne 14. novembra je ta vzor-župan brez vzroka z gnojnimi vilami napadel na vse zgodaj nekega starega berača. Kmalu potem so tega vrlega župana v neki gostilni javno oklofutali in se je o tem govorilo po vsej občini. Te dni pa je župan Stendler znova pokazal, kaj da zna. Napadel je brez vsakega vzroka svojega najemnika, urarja Murovca, in ga tako hudo pretepel, da je moral slednji poklicati zdravnika. Radi telesne poškodbe se je podala ovadba pri kazenskem sodišču v Radovljici. Tak je torej ta „katoliško-naroden" župan! „Gor."

Prošnja. — Pri strašnem požaru, kateri je v mestu Travniku v Bosni dne 3. in zopet 10. septembra t. l. vihral, in kateri se zaradi prevelikega vetra ni da! lokalizirati, zgorelo je malo ne pol mesta, 282 hiš, 60 prodajalnic in 337 drugih poslopij, skupaj 979 objektov v vrednosti od 2 miljona 24 tisoč kron bile so žrtva tega požara. Blizu 1000 obitelji z več kot 3000 oseb je brez

---

strašno presenečenje, kakor je to znala Njegova Eminenca. V svoji trdovratnosti je prišel že do različnih dolžitev.

»Toda,« vsklikne Ana Avstrijska, naveličana teh nedoločenih napadov, »toda, sire, povejte mi vendar, kaj vam leži na srcu, kaj sem vendar storila? Kakšen zločin sem zakrivila? Nemogoče je, da bi delalo Vaše Veličanstvo tak hrup zato, ker sem pisala pismo svojemu bratu.«

Kralj, tako naravnost napaden, ni vedel nič odgovoriti; ta trenotek se mu je zdel ugoden, razodeti naročilo, česar bi ne bil smel storiti preje nego jeden dan pred slavnostjo.

»Madame,« pravi veličanstveno, »v kratkem bode v mestni hiši ples; da počastimo naše vrle sodnike, zahtevam, da pridete v praznični obleki in se okrasite zlasti z demantnimi klinčki, katere sem vam poklonil k vašemu godu. To je moj odgovor.«

Odgovor je bil strašen. Ana Avstrijska je mislila, da Ludovik XIII. ve vse in da ga je le kardinal pripravil do tega, da je molčal o tem sedem ali osem dnij. Izvanredno je pobledela, oprla se z roko občudovanja vredne lepote, ki je bila zdaj kakor iz voska, ob konsolo, vprla prestrašene oči v kralja in ni odgovorila niti zloga.

»Ali razumete, madame,« pravi kralj, ki se je neizmerno radoval te zadrege, toda ne da bi slutil njen vzrok. »Ali razumete?«

»Da, sire, razumem,« zastoka kraljica.

»Ali se vdeležite tega plesa?«

»Da.«

»Z demantnimi klinčki?«

»Da.«

Kraljica je pobledela še bolj; kralj je to opazil in se radoval z ono hladno krutostjo, ki je bila jedna slabih stranij njegovega značaja.

»Torej sva se dogovorila,« pravi kralj, »in to je vse, kar sem vam imel povedati.«

»Toda kdaj se bode vršil ta ples?« vpraša Ana Avstrijska.

Ludovik XIII. je čutil instinktivno, da na to prašanje, katero je kraljica izustila s tako pojemajočim glasom, ne sme odgovoriti.

»Tekom prav kratkega časa, madame,« odvrne; toda nisem si natanko zapomnil dneva, hočem pa vprašati kardinala.«

»Torej vam je naznanil kardinal to slavnost?« vsklikne kraljica.

»Da, madame,« odvrne kralj osuplo; »ali zakaj vprašate?«

»On vam je rekel, da mi naročite, naj pridem z onimi klinčki.«

»To se pravi, madame...«

»On vam je naročil, sire, on!«

»Dobro torej. Kakšnega pomena je, če želi to on ali jaz? Ali je ta prošnja kak zločin?«

»Ne, sire.«

»Torej pridete?«

»Da, sire.«

»Prav,« odvrne kralj odhajaje, »prav, zanašam se na to.«

Kraljica se pokloni, manj iz etikete nego zato, ker so ji odpovedala kolena.

Kralj je odšel radosten.

»Izgubljena sem,« je mrmrala kraljica, »izgubljena, kajti kardinal ve vse in draži kralja, ki ne ve ničesar, pa kmalu izve vse. Izgubljena sem! Moj Bog! Moj Bog! Moj Bog!«

Pokleknila je na blazino in molila, položivši glavo med svoje tresoče se roke.

Položaj je bil v resnici strašen. Buckingham se je vrnil v London, gospa de Chevreuse je bila v Toursu. Zastražena bolj nego kdaj prej, je kraljica čutila nedoločno, da jo je izdala jedna njenih dam, ne da bi mogla reči, katera. La Porte si ni upal prestopiti Louvrskega praga; na celem svetu ni imela niti jedne duše, na katero bi se mogla zanesti.

In v očigled preteči ji nesreči in zapuščenosti je silno zaihtela.

»Ali ne morem v kakem oziru služiti Vašemu Veličanstvu?« vpraša nakrat glas, poln nežnosti in sočutja.

Kraljica se obrne naglo, kajti pri izrazu tega glasu se ni bilo mogoče varati: tako govoriti je mogla le prijateljica.

Res se je v jednih izmed vrat, ki so vodila v kraljičino sobo, prikazala lepa gospa Bonacieux; ko je vstopil kralj, je spravljala v kabinetu perilo v red; nemogoče ji ji bilo oditi, in tako je slišala vse.

Iznenadena kraljica je viknila pretresljivo, kajti v svoji zmedenosti prvi hip ni spoznala mlade gospe, katero ji je pripeljal La Porte.

»O, ne bojte se, madame,« pravi mlada žena in sklene roke, sama jokaje vsled kraljičinega strahu; »jaz sem vdana Vašemu Veličanstvu z dušo in telesom, in kakoršenkoli razloček je med vami in menoj, kakorkoli nizek je moj stan, jaz vendar mislim, da sem našla sredstvo, rešiti Vaše Veličanstvo iz stiske.«

»Vi! O nebesa! Vi!« vsklikne kraljica. »Ali poglejte mi v obraz. Od vseh stranij sem izdana; ali se morem zanesti na vas?«

»O, madame,« vsklikne mlada žena in se vrže na

krova, brez kruha in brez obleke. Mestna pomoč in pa pomoč, katero prosi prebivalstvo Bosne in Hercegovine, podpora visoke uprave zaposedenih dežel, niso v stanu, da bi se beda in nevolja odkloniti mogla, in zima je pa na pragu. Visoko c. in kr. ministerstvo skupnih zadev izposlovalo je vsled prošnje mestnega odbora za pogorelce mesta Travnika pri vseh c. kr. namestništvih in pri vseh deželnih vladah dovolilo, da isti odbor sme skozi tri mesece pobirati milodare v kronovinah Avstro-Ogrske monarhije. S to prošnjo obrača se torej podpisani odbor na slavno časopisje, na korporacije, društva in posamezne osebe proseč, da prihite v pomoč s svojimi plemenitimi darovi temu mestnemu prebivalstu. Milodari naj se izvolijo poslati upravi na podpisani odbor v Travnik (Bosna), ali pa na upravništva tistih časopisov, kateri bodo to prošnjo na vseobče znanje dali, ter se za pobiranje milodarov pripravnim izrekla. Hvala že naprej vsem milosrdnikom! — Mestni pomočni odbor za pogorele Travničane.

Čevljarskega pomočnika sprejme takoj v stalno službo Peter Cotič, čevljarski mojster v Gorici, Gosposka ulica št. 14.

Išče se stanovanje z dvema sobama, kuhinjo in kletjo za družino treh odraslih oseb. Ponudbe na naše upravništvo.

Mizarska zadruga v Solkanu

pri Gorici sprejme v delo takoj več stavbenih mizarjev in strugarjev.

Razgled po svetu.

Delegacije bodo sklicane bržčas še pred koncem leta, ker je na Ogrskem ugodno rešena kriza. Ker bodo zborovale delegacije letos na Dunaju, ne bode potreba prekinjati sej drž. zbora.

Istrski deželni zbor. — V seji v petek je manjšina nadaljevala z obstrukcijo. Razprava pa se je kljubu temu vršila mirno, ker niso italijanski poslanci skušali nasilno preprečati obstrukcijo. Ta sprememba v taktiki italijanske večine je popolnoma naravna z ozirom na notranjo krizo te stranke. Slovanski poslanci so zahtevali besedo k vsakemu predloženemu spisu in so predlagali, naj se vsi spisi prečitajo ter izročijo posebnim odsekom. O vseh teh predlogih morala je zbornica glasovati po imenih. Prečitale so se različne interpelacije. Na to je poslanec dr. Laginja na dolgo govoril o demisiji deželnega glavarja in je menil, da bi se moralo zbornico vsaj toliko upoštevati, kakor „Piccolo“ in „Giornaletto“, ter sporočiti, da-li je vest, prinešena v teh dveh listih o glavarjevi demisiji, resnična? Posl. Laginja je omenjal tudi narodne boje med Slovani in Italijani v Istri in izrekal nado, da pride čas, ko ti boji prenehajo in ko se najde način za sporazumljenje obeh narodnosti. Nadaljuje izvajanja o glavarjevi demisiji, izjavil je govornik, da bodo slovanski poslanci od prihodnjega glavarja zahtevali poznanje slovanskega jezika. Slednjič je govornik zahteval od predsednika, naj na dnevni red prihodnje seje postavi predlog glede preselitve okrožnega sodišča iz Rovinja. Deželni glavar dr. Campitelli je poslancu dr. Laginji odgovarjal, da mu je žal, da je vest o njegovi demisiji prišla v časnike in je pojasnil, da je povod njegovi demisiji iskati v osebnih nesporazumljenjih. Zatrdil je, da pride vprašanje okrožnega sodišča v kratkem v razpravo. Ko je končal svoja izvajanja, vprašal je glavar dra. Laginjo, da-li je z njegovim odgovorom zadovoljen. Dr. Laginja je na to izjavil, da je popolnoma zadovoljen. Zbornica je na to prešla na dnevni red ter po govorih poslanca Spinčića in dra. Trinajstića odobrila proračun za pogojzdovanje Krasa za l. 1903. Ob 1. uri popoludne bila je seja zaključena in je ob 5. uri popoludne pričela večerna seja. V večerni seji rešenih je bilo več gospodarskih vprašanj in med drugim tudi poročilo za l. 1902. o deželnem zemljisko kreditnem zavodu. Proti odobrenju tega poročila govoril je posl. dr. Laginja. Izvajal je, da je ta zavod odtegnjen kontroli slovanskih poslancev, da se s slovanskimi strankami ne dopisuje v slovanskem jeziku in da je preveč denarja naloženega na poslopja v mestih. Zahteval je, da se vsi slovanski spisi rešujejo v slovanskem jeziku in izjavil, da bo glasoval proti odobrenju. Slednjič je zbornica razpravljala še o predlogu deželnega odbora, naj se italijanski deželni realni gimnaziji v Pazinu dodelijo še V., VI. in VII. razred višje realke. Posl. dr. Laginja je podal izjavo, da bodo slovanski poslanci glasovali za ta predlog le pod dvema pogojema: da se odpravijo šolske takse in da se ta zavod prenese v Rovinj, katero mesto bi se na ta način odškodovalo za bližjo preselitev okrožnega sodišča iz Rovinja v Pulj. Razun posl. dr. Laginje so od slovanskih poslancev v večerni seji govorili še posl. Andrijičić, Mandić, dr. Trinajstić, dr. Stanger in Spinčic.

Seja se je zaključila ob 10. uri zvečer. Prihodnja seja bo danes ob 4. uri popoludne.

Kdo bo deželni glavar v Istri? — Campitelli je podal svojo demisijo, kdo torej bo nov deželni glavar istrski? V ospredju se čuje sedaj ime puljskega poslanca dr. L. Rizzi-ja. Iz laškega tabora se čuje, da pričakujejo od njega, da uduši odpor slovanske manjšine, ki se je pojavil v dež. zboru!! Rizzi seveda ne zna nikakega slovanskega jezika.

Laški istrski poslanci se razdelijo, kakor vse kaže, v dva kluba. Do spora je prišlo te dni, ko so se zopet pogovarjali, kje naj bode sedež istrskemu dež. zboru, ali v Poreču, v Pulju ali v Kopru. Vsi tisti poslanci, ki so glasovali za Pulj, izstopijo iz kluba, posl. Cleva in Chersih izstopita tudi iz dež. odbora. Sprejeli so namreč predlog glede sedeža dež. zbora, da naj se sklicuje, če ne že v Poreč, pa v Koper. Ali ne eno ne drugo ne bo, ker manjšina z laške strani, ki je za Pulj, more s slovanskimi poslanci določiti vedno Pulj za zborovanje, ker tako — je večina za Pulj.

Kriza na Ogrskem. — Vojaški program devetorice zahteva spremembo armadnih znakov v smislu dualizma, rabo madjarskega jezika v vojaškem kazenskem postopanju, odločevanje o olajšavah glede izvrševanja vojaške službe je poveriti honvedskemu ministerstvu, uporabljanje madjarskih častnikov v ogrskih regimentih, vzgajanje častnikov v madjarskem jeziku, določenje mirovnega prezenčnega stanja, kontingentiranje in nadomestne reserve, spremembo triletnega službovanja. Na koncu sledi izjava, da spada določitev armadnega jezika v pravice veličanstva, liberalna stranka pa ne vsprejema v svoj program vprašanja o poveljnem in službenem jeziku. Grof Tisza je utemeljeval svojo spremembo tega programa v sejah liberalne stranke in so mu njegovi ožji pristaši burno pritrjevali. Govornik je predlagal, naj se opusti zahtevo, da se znanje madjarskega jezika postavi kakor pogoj za dosego častniškega patenta. Korespondenčna pisarna je na to poročala, da Tisza bržkone obdrži v novem kabinetu finančnega ministra Lukacsa, pravosodnega ministra dr. Plosza in honvedskega ministra Kolosvaryja. Minister za notranje stvari postane bržkone Hieronymi, za nauk in bogočastje pl. Berzevizcy, za poljedelstvo grof Szechenyi ali pa grof Mailáth. Kako sodijo Ogri o Tiszovem programu, je povedal zadosti jasno grof Andrassy, rekoč: Ako le madjarskim vojakom na madjarskih tleh zapovedujejo madjarski častniki po madjarski, potem že imamo pravzaprav madjarsko armado.

Teodor Mommsen, nemški zgodovinar, je umrl v Berolinu v starosti 86 let. Mommsen je bil fanatičen sovražnik Slovanov.

Narodni svet dunajskih Čehov vloži skupno pritožbo na upravno sodnijo proti razsodbi naučnega ministerstva, katero je zavrnilo prošnjo za ustanovitev čeških ljudskih šol na Dunaju. Dné 8. t. m. priredijo velik shod, na katerem bo govora o tej krivici.

„Narodni Listy“ zahtevajo za Čehe iste ugodnosti, katere je ravnokar cesar dovolil Madjarom. Tudi za Čehe bi bila velikega pomena češka znamenja na zastavah čeških polkov. Pri reformi vojaškega kazenskega reda bodo Čehi zahtevali, da bodi polkovni jezik tudi razpravni jezik pri vojaških sodiščih. Vsi češki polki morajo dobiti izključno češke častnike. Dopisovanje in občevanje vojaških oblasti z drugimi oblastmi na Češkem mora biti v jeziku dotičnega polka. V tem oziru bodo Čehi razvili velik o agitacijo, ki naj bi zašla tudi mej druge avstrijske Slovane! Poljaki zahtevajo poljski službeni jezik pri orožništvu.

Na Koroškem so zadnji ostanki ravnopravnosti odpravljeni. V soboto je bila razprava v Velikovcu. Tožnik, toženec in priče so bili sami Slovenci. Vkljub temu je bila razprava nemška. Razlog je bil ta, ker je bil zagovornik toženca Nemec. Sodnik je dr. Brejcu zagrozil kontumaciranje, ako govori slovensko! 2. t. m. je dr. Brejc pred dež. sodiščem zagovarjal dva, samo slovenskega jezika zmožna Slovenca. V smislu točke 3. naredbe iz leta 1862. je zahteval dr. Brejc slovensko razpravo in odklonil slovenščine nezmožne sodnike. Sodni dvor je sklenil, da bo razprava nemška, dr. Brejcu je prepovedal slovenski govoriti. Dr. Brejc se ni uklonil in dobil radi rabe slovenščine ukor. Ker je govoril vkljub temu slovenski, odvzeta mu je bila beseda. Razpravi sta bili vsled tega preloženi.

Vojni minister Pittreich je odredil, da se na Ogrskem na vojašnicah, ki so last posamičnih občin, napravijo samomadjarski napisi, na drugih vojašnicah pa nemško-madjarski napisi.

Ruski car se sestane jutri 5. t. m. v Wiesbadenu z nemškim cesarjem. Tudi temu sestanku se pripisuje velika važnost, zlasti v balkanskem vprašanju. Rusija se pripravlja na vse eventualnosti.

Proti vladnemu jezikovnemu načrtu v Dalmaciji, po katerem bi se vtihotapila v deželo nemščina kot uradni gospodovalni jezik, se upirajo odločno Slovani in Lahi. Hrvatski listi pozivljejo vse stranke na odpor proti germanizaciji.

Ogrski tretjeletniki bodo izpuščeni iz vojaške službe okoli srede prihodnjega meseca.

Ljubljansko kreditno banko ogoljufal. — Dne 30. m. m. dopoludne je prišel v ljubljansko kreditno banko tajnik hranilnice in posojilnice v Kopru Franc Pečnik in vprašal, če je že došlo od hranilnice in posojilnice nakazilo, da se njemu izplača 1500 K. Ker dotično nakazilo še ni bilo prišlo, odstranil se je Pečnik. Popoludne istega dne se je zopet zglasil v banki, in ker so takrat že imeli v rokah zavedno nakazilo, izplačali so mu zgoraj navedeno svoto. Drugi dan so šele v banki izvedeli, da je Pečnik dotično nakazilo sam pisal in podpise na nakazilu ponaredil, nakar se je stvar naznanila policiji, ki je za Pečnikom brzojavila na vse strani in je upati, da ga oblastva dobe v roke, predno se ukrca na kako ladijo in se odpelje proti Ameriki.

Disciplinarni zakon za štajersko učiteljstvo je naučni odsek po večdnevni debati dovršil. Sprejele so se važne spremembe. Paragraf o denarnih globah je propadel; pri disciplinarnih preiskavah se dovoljuje pogledati akte; v disciplinárnem svetu bo tudi eden zastopnik učiteljstva. Proti večim zastopnikom je bila vlada. Točka o političnem vedenju pa vkljub temu še vedno ostane.

---

kolena, »na mojo dušo, jaz sem pripravljena umreti za Vaše Veličanstvo!«

Ta vsklik je prihajal iz dna srca in glede njegove resničnosti se ni bilo možno varati.

»Da,« nadaljuje gospa Bonacieux, »da, tukaj so sicer izdajice; toda pri svetem imenu Marije Device vam prisegam, da ni Vašemu Veličanstvu nihče udanejši od mene. Klinčke, katere zahteva kralj, ste dali vojvodi Buckinghamskemu, ni res? Ti klinčki so bili zaklenjeni v škrinjico iz rožnega lesa, katero je nosil pod pazduho? Ali se motim? Ali ni tako?«

»O moj Bog, moj Bog!« vzdihne kraljica, ki je strahu klopotala z zobmi.

»Dobro torej,« nadaljuje gospa Bonacieux, »te klinčke je treba dobiti nazaj.«

»Da, brezdvomno jih je treba dobiti,« odvrne kraljica, »toda kako napraviti to?«

»Poslati moramo koga k vojvodi.«

»Toda koga?... koga?... komu zaupati?«

»Zaupajte meni, madame; izkažite mi to čast, kraljica moja, in jaz vam najdem sela!«

»Toda treba je pisati!«

»Da, da. To je neopustljivo. Dve besedi od roke Vašega Veličanstva in vaš zasebni pečat.«

»Toda v teh dveh besedah je moja obsodba, je ločitev, pregnanstvo!«

»Da, če pridete v nepoštene roke! Toda jaz sem vam porok za to, da ti dve besedi pridete na svoj naslov.«

»O, moj Bog! Torej moram izročiti vašim rokam svoje življenje, svojo čast, svoje dobro ime!«

»Da, da, madame, to je potrebno, ali jaz vam vse to ohranim.«

»Toda kako? Vsaj to mi povejte.«

»Mojega moža so pred dvemi ali tremi dnevi zopet izpustili; jaz še nisem imela časa, da bi ga zopet videla. To je vrl in pošten človek, ki proti nikomur ne goji niti sovraštva niti ljubezni. Kar zahtevam jaz, to stori; on tudi odpotuje na moje povelje, ne da bi vedel, kaj ima s seboj, in odda pismo Vašega Veličanstva na določeni naslov, ne da bi samo slutil, da ga je pisalo Vaše Veličanstvo.«

Kraljica strastno prime mlado ženo za obe roki, jo pogleda, kakor bi hotela čitati v dnu njene duše, in ker vidi v njenih lepih očeh samo odkritosrčnost, jo nežno poljubi.

»Stori tako,« vsklikne, »in rešiš mi življenje rešiš mi čast.«

»O, ne pretiravajte usluge, katero izkazati vam imam srečo; jaz nimam ničesar rešiti Vašemu Veličanstvu, ki je samo žrtev nesramnih spletk.«

»Res je, res je, moje dete,« pravi kraljica, »in ti imaš prav «

»Dajte mi torej pismo, madame, kajti mudi se.«

Kraljica odhiti k majhni mizi, na kateri so bili črnilo, papir in peresa: hitro napiše dve vrsti, zapečati pismo s svojim pečatom in je izroči gospej Bonacieux.

»In pri tem,« pravi kraljica, »sve pozabili neko jako važno stvar.«

»Katero?«

»Denar.«

Gospa Bonacieux zarudi.

»Da, to je res,« pravi, »in priznati moram Vašemu Veličanstvu, da moj mož...«

»Da tvoj mož ničesar nima, hočeš reči.«

»To pač, ima že, toda skop je, to je njegova napaka. Naj bode Vaše Veličanstvo brez skrbij, sredstva se že najdejo...«

»Žalibog tudi jaz nimam ničesar,« pravi kraljica — oni, ki čitajo spomine gospe de Morteville, se temu odgovoru ne bodo čudili — »toda počakaj.«

Ana Avstrijska odhiti k omari, v kateri je imela svoje dragocenosti.

»Vzemi,« pravi, »to je, kakor me zagotavljajo, prstan velike vrednosti. Daroval mi ga je moj brat, španski kralj; moj je torej in lahko storim z njim, kar hočem. Vzemi ta prstan in spravi ga v denar, da more tvoj mož odpotovati.«

»V jedni uri bode vaše povelje izvršeno.«

»Naslov vidiš,« pristavi kraljica, govoré tako tiho, da je bilo komaj mogoče razumeti, kaj pravi: »Milordu vojvodi Buckinghamskemu, London.«

»Pismo se mu izroči osebno.«

»Blago dete!« vsklikne Ana Avstrijska.

Gospa Bonacieux poljubi kraljici roke, skrije pismo na svoje prsi in izgine kakor ptič.

Deset minut pozneje je bila na svojem domu; kakor je rekla kraljici, še ni videla svojega moža, odkar so ga izpustili iz ječe. Neznana ji je bila torej izprememba, ki se je izvršila v njem glede kardinala, izprememba, ki se je izza onega časa še utrdila vsled dveh ali treh obiskov grofa Rocheforta. Ta je bil najljubši prijatelj gospoda Bonacieuxa, katerega je brez velikega truda prepričal, da njegove žene niso odpeljali vsled kakega kaznivega nagona, ampak zgolj iz previdnosti v političnih zadevah.

Našla je gospoda Bonacieuxa samega: ubogi mož se je silno trudil, da bi napravil zopet red v svoji hiši, katere pohištvo je bilo precej poškodovano in katere predale je našel precej prazne, ker pravica ne spada k onim tremu stvarem, ki po izreku modrega Salomona ne puste za seboj nikakega sledu. Kar se tiče dekle, je omeniti, da je potem, ko so zaprli njenega gospodarja, ubežala. Uboge deklice se je polastil tak strah, da je nepretrgoma potovala iz Parisa v svojo rodno deželo Bourgogne. (Dalje pride).

Književnost.

Navodilo za spisovanje raznih pismen in opravilnih listov. — Z mnogimi vzorci. V Ljubljani, 1903. Založil I. Giontini, knjigar. Pisma in listi se tičejo vsakdanjega zasebnega in medsebojnega pismenega občevanja, zato utegnejo priti marsikomur prav, zlasti za take, ki imajo pisati večkrat taka pisma, pa ne vedo, kako bi pisali, da bi bilo dobro in prav. Cena mehko vezani knjigi K 1·60, trdo vezani K 2; s pošto pri prvi 10, pri drugi 20 vin. več.

Po zadnji ljudski štetvi.

Zadnja ljudska štetev izkazuje končno, da živi v avstrijski državni polovici:

		% vsega prebivalstva:
Nemcev	9,170.939	= 35·7
Čehov in Slovakov	5,955.397	= 23·2
Poljakov	4,259.152	= 16·5
Malorusov	3,375.576	= 13·1
Slovencev	1,192.780	= 4·5
Srbohrvatov	711.380	= 2·7
Lahov in Ladincev	727.102	= 2·8
Rumuncev	239.963	= 0·9
Ogrov	9.516	= 0·4

Ti narodi so v posameznih zgodovinsko utemeljenih pokrajinah tako razdeljeni, da v posameznih različnih, po zgodovinskem razvitku nastalih delih države, „kraljestev in dežel", tvorijo večino.

Tako znaša število Nemcev na Nižje- in Gornje-Avstrijskem, Solnograškem, Štajerskem, Koroškem, Tirolskem in Predarelskem, torej v deželah, v katerih tvorijo večino, skupno 5,440.680 ali 84% nasproti nenemški manjšini 1,026.879 ali 16% vsega prebivalstva teh dežel. Teh 5,440.688 ali 59·3% vseh Nemcev v Avstriji je torej v omenjenih deželah v večini nasproti 1,026.879 Nenemcev, ki tvorijo od svoje strani 6·2% vseh avstrijskih Nenemcev, dočim je ostalih 3,730.251 Nemcev ali 40% skupnega števila nasproti ostalim 15,347.987 Nenemcem v posameznih deželah v manjšini.

Na Moravskem in Češkem pripada to mesto Čehom (Slovake štete). Njihovo število znaša na Češkem 3,930.093 ali 62·6%, na Moravskem 1,727.270 ali 71·3% vsega prebivalstva, v obeh deželah skupaj torej 5,657.363 prebivalcev ali 55% skupnega prebivalstva teh dežel nasproti manjšini 3,034.396 nečeških prebivalcev, to je 3,012.505 Nemcev, 17.475 Poljakov, 1700 Malorusov, 687 Slovencev, 1686 Srbohrvatov, 305 Lahov in 38 Rumuncev v obeh deželah. Teh 5,657.363 Čehov, to je 95% vsega češkega prebivalstva v Avstriji, je torej v teh deželah v večini nasproti 3,034.396 Nečehom.

Poljakov živi v Galiciji 3,988.702 ali 54·7% vsega prebivalstva v večini nasproti manjšini 3,296 001 prebivalcem, to je 211.752 Nemcev, 9014 Čehov, 3,074.449 Malorusov, 127 Slovencev, 28 Srbohrvatov, 123 Lahov in 508 Rumuncev. Ti Poljaki, 3,988.702, tvorijo 93% vsega poljskega prebivalstva v Avstriji.

Slovencev je na Kranjskem 475.302 ali 94·2% vsega prebivalstva, na Goriško-Gradiščanskem 140.582 ali 62·3% skupnega prebivalstva, skupno v teh dveh deželah, v katerih tvorijo večino, 615.854 ali 84·4% skupnega prebivalstva obeh dežel nasproti neslovenski manjšini 113.850 prebivalcev, to je 31.675 Nemcev, 473 Čehov, 32 Poljakov, 4 Malorusi, 269 Srbohrvatov, 81.395 Lahov in 2 Rumunca. Ti Slovenci, 615.884, ali 51·6% vseh Slovencev v Avstriji, so torej v teh deželah v večini nasproti 113.850 Neslovencem, dočim so ostali Slovenci, 576.896, ali 48·4% skupnega števila vseh avstrijskih Slovencev, nasproti ostalim 24,326.175 Neslovencem v posameznih deželah v manjšini.

Srbohrvatje so v večini v Dalmaciji, 565.276 prebivalcev, ali 96·6% vsega prebivalstva; drugo prebivalstvo šteje 19.547 glav, in sicer je Nemcev 2306, 1157 Čehov, 96 Poljakov, 25 Malorusov, 683 Slovencev, 15.279 Lahov. Ostalih je še 146.104.

Lahov je v Trstu in okolici 116.825 ali 77·3% prebivalstva; drugo prebivalstvo je izkazano tako-le: 24.679 Slovencev, 8880 Nemcev, 145 Čehov, 26 Poljakov, 3 Malorusi, 451 Srbohrvatov. Ostalih Lahov je še 610.277.

Rumunci in Malorusi nimajo nikjer večine, pač pa izdatne manjšine. V Galiciji je Malorusov 3 988.702, 43%; v Bukovini 297.798, 37%, Rumuncev pa 229.018, 32·4%. —

Ako se vzame v poštev skupno število teh posameznih narodov v vseh deželah in odstotek nasproti skupnosti, bi se dalo razdeliti število mandatov s čisto narodnega stališča približno tako-le:

Nemci,	35 %,	mandatov	150
Čehi,	23 „	„	99
Poljaki,	16 „	„	69
Slovenci,	4·6 „	„	21
Srbohrvatje,	2·7 „	„	12
Lahi,	2·8 „	„	13
Rumunci,	0·9 „	„	5
Malorusi	13 „	„	56

Tako približno bi morala biti sestavljena zbornica državnih poslancev, ako bi tvorila zastopstvo, odgovarjajoče narodnostnim številnim razmeram v posameznih deželah, pri katerem številjenju pa je vpoštevana popolna jednakopravnost posameznih narodov gledé na omiko in davčno moč.

Te podatke smo posneli po listu „Freisinnige Zeitung", ki izhaja na Dunaju. Na podlagi gorenjih števil se dajo napraviti še različne kombinacije in razna izvajanja, ali ljudska štetev v Avstriji je nekaj nepopolnega, nekaj varljivega, nekaj takega, kar ne odgovarja resnici, ker istina je, da n. pr. na tisoče Slovencev v naši deželi, v Trstu, na Štajerskem in Koroškem je vpisanih za Lahe ali Nemce, na tisoče Čehov za Nemce, in kdo ve, koliko bi ostalo v resnici Lahov v Istri, ako bi odbili iz njihovega števila Slovane! Štetev je prikrojena tako, da pomaga izdatno Nemcem in Lahom, ali navzlic temu seveda kaže velikansko večino slovanskega prebivalstva, kaže pa tudi tisto veliko krivico, kako na Dunaju z manjšino „vladajo" večino, kar prav je izvir vse one sreče, ki se izliva nad Avstrijo v vedno bolj grozečih posledicah.

Miha, Kehre zurück!

Alles verziehen!

Radecky.

Kerševani & Čuk

v Gorici

v ulici Riva Castello štev. 4 (konec Raštelja.)

Priporočata slavn. občinstvu iz mesta in z dežele

svojo mehanično delavnico, zalogo šivalnih strojev in dvokoles iz tovarne „Puch" ter drugih sistemov.

Sprejemava vsako popravo in rekonstruiranje bodisi šivalnih strojev, dvokoles, pušk in samokresov.

Vsako popravo, šivalni stroj ali dvokolo jamčiva.

Z ozirom na najino dolgoletno skušnjo, zagotavljava, da so izdelki najine zaloge najbolje vrste in trpežni, ter izvršujeva vsako popravo bodisi šivalnih strojev ali dvokoles točno in dovršeno.

Posojujeva tudi dvokolesa.

Gorica ✠ Gorica

Hôtel

„pri zlatem jelenu"

v trgovskem središču nasproti nadškofijski palači. — Sobe za prenočišča po zmernih cenah. — Velik jedilni salon, poleg stekleni salon s teraso. — V poletnem času prijeten vrt z verando. — Sobe za klube, društva, za sklenjene družbe. — Izborna kuhinja. Domača in ptuja vina. Izvirno pilzensko »prazdroj«-pivo.

Služba išče

mlad gospod bodisi kot pisar ali domači učitelj, zmožen slovenščine, laščine in nemščine ter slovenske stenografije. Ponudbe na naše upravništvo.

„Goriška Tiskarna" A. Gabršček

v Gorici

priporoča sledeče zvezke

TALIJE:

I. zvezek: **Pri puščavniku.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 možke, 3 ženske osebe.)
II. „ : **Bratranec.** Burka v enem dejanju. — (2 možki, 3 ženske osebe.)
III. „ : **Starinarica.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 možke, 4 ženske osebe.)
IV. „ : **Medved snubač.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 možke, 1 ženska oseba.)
V. „ : **Doktor Hribar.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 možkih, 3 ženske osebe.)
VI. „ : **Dobrodošli! Kdaj pojdete domu?** Veselo igra v enem dejanju. — (2 možki, 2 ženski osebi.)
VII. „ : **Putifarka.** Burka v enem dejanju. — (3 možke, 2 ženski osebi.)
VIII. „ : **Čitalnica pri branjevki.** Burka v enem dejanju. — (2 možki, 5 ženskih oseb.)
IX. zvezek: **Idealna taška.** Veseloigra v enem dejanju. — (1 možka, 3 ženske osebe.)
X. „ : **Eno uro doktor.** Burka v enem dejanju. — (6 možkih, 3 ženske osebe.)
XI. „ : **Dve taški.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 možke, 3 ženske osebe.)
XII. „ : **Mesalina.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 možke, 3 ženske osebe.)

Vsak posamezen zvezek stane 40 vin., po pošti 5 vin. več.

Veliki požar!

zamore se lahko in naglo pogasiti samo s

Smekalovimi brizgalnicami

nove sestave, koje od desne in leve strani vodo vlečejo in mečejo. V vsakem položaju delujoče kretanje brizgalnice nepotrebno!

R. A. Smekal

Zagreb,

skladišče vseh gasilnih predmetov, brizgalnic, cevi, pasov, sekiric, sekalk in gospodarskih strojev.

!! 129 odlikovanj !!

Dunajska zaloga blaga

A. Felberbaum

Tekališče Jos. Verstl štev. 11. (na voglu ulice za vojašnico).

Velika izber

izgotovljenih oblek za dame in otroke, perilo, moderci in drugi modni izdelki po najnižjih cenah. — Specialiteta v **bluznah, predpasnikih, kožuhih itd.**

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz **vipavskih, furlanskih, briških, dalmatinskih** in **istarskih vinogradov.**

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Posestvo na prodaj,

prav v lepem kraju v Rožni dolini na Koroškem, blizu nove državne železnice. Posestvo obstoji iz njiv, travnikov in gozda; v hiši je stara gostilna, trgovina ter prodaja tobaka, pripravljeno tudi za drugo kupčije. — Proda se tudi sama hiša z obrtom. — Cena posestvu je 10.600 kron, polovico je plačati takoj, drugo po dogovoru. — Naslov pové iz prijaznosti upravništvo »Soče«.

Anton Pucelj

brivec,

priporoča slavnemu občinstvu iz mesta in z dežele svoji

brivski delavnici

na Travniku

in na Stolnem trgu štev. 2.

Pri zidanju

»Goriške ljudske posojilnice« v izložbi poškodovano blago kakor:

Glače-rokavice, žepne robce, perilo, svilo, čipke, ovratnice, pihalke itd. itd.

se prodajo

pod lastno ceno.

J. Zornik, Gosposka ulica 7.

Vsakdanji kruh

so postale

= Ilirske testenine =

vsled svojega izbornega okusa, obilne redilnosti ter hitre in jednostavne priprave. Za Goriško in Gradiščansko nahaja se odslej zaloga pri g. Jos. Rovan-u v Gorici, ulica Rabata št. 20 in 22.

Zahvala.

Podpisani izrekamo tem potom najsrčnejo zahvalo vsem onim, kateri so o priliki prerane smrti našega presrčno ljubljenega soproga, brata, svaka in strica

Ante Maverja,

asistenta pri dež. odboru v Gorici

skazali ljubezen do blagega pokojnika, kar nam je bilo v veliko tolažbo. Enako zahvaljujemo vse naše sorodnike in prijatelje, kateri so prihiteli spremit nepozabnega ranjkega k zadnjemu počitku. Posebno zahvaljujemo gospoda deželnega tajnika, vse deželne uradnike ter vse darovatelje nagrobnih vencev. Vsem kličemo ginjenega srca: Bog stotero povrni!

V Gorici, 31. oktobra 1903.

Žalujoča soproga in ostali sorodniki.

Važno za gg. trgovce z jestvinami in cenj. gospodinje.

Podpisani uljudno naznanjam, da mi je poverila z dnem 1. t. m. tvrdka:

Žniderščič & Valenčič

prva kranjska tovarna testenin

zastopstvo in zalogo svojih slovečih in priznanih izdelkov.

Zaloga bode preskrbljena zadostno z vedno svežimi **„Ilirskimi testeninami“** vseh vrst ter se bode iste oddajalo v originalnih zabojih po dosečanjih cenah.

Pri tej priliki opozarjam slavno občinstvo tudi na zalogo izborne moke iz

valjčnega mlina

W. Jochmana iz Ajdovščine.

Prevzel sem tudi zastopstvo za prodajo **„kavinih surogatov“**. **„Prve jugoslovanske tovarne“** iz Ljubljane in zastopstvo za prodajo **„Ciril-Metodovih“ družbenih vžigalic.**

Proseč naklonjenosti za to moje novo podjetje, se v svrho cenj. naročil na gori navedene domače izdelke rojakom iz mesta in z dežele toplo priporočam in beležim

z odličnim spoštovanjem

Jos. Rovan

Gorica, ulica Rabatta št. 20 in 22.

Pfaff-ovi šivalni stroji

so najboljši.

To sliši kupec sicer o vsakem izdelku in od vsakega agenta, ki navadno niti ne ve kaj je šivalni stroj, in še ne ve kako se upelje nit v šivalni stroj, tem manj kako isti šiva, toda mi smo po naši več kot 20-letni poskušnji raznih tovarniških strojev se prepričali, da so res **Pfaffovi** šivalni stroji najbolj trpežni, ter se uverili da se ne dela z nobenim drugim strojem tako natančno kot s **Pfaffovim.**

Pfaffovi šivalni stroji delajo celo po 10-letni dobi še vedno brezšumno.
Pfaffovi šivalni stroji so neprekosljivi za domačo rabo in obrtne namene.
Pfaffovi šivalni stroji so posebno pripravni za umetno vezenje (recamirenje) ter se poučuje brezplačno.
Pfaffovi šivalni stroji prekosijo na dobroti vsako tovarno. Jamči se za 10 let.

Nikar naj se ne zamudi pred nakupom ogledati **Pfaffove** šivalne stroje.

Zaloga Pfaffovih šivalnih in drugih strojev v Gorici via Municipio Štev. 1

SAUNIG & DEKLEVA.

Popravljalnica šivalnih strojev, dvokolesa Nunska ulica 14.

Trgovsko-obrtna registrovana zadruga

z neomejenim jamstvom v Gorici.

Hranilne vloge obrestuje po 4½%, — večje stalne, naložene najmanj na jedno leto, po 5%. — Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube obresti. — Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila daje na poroštvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali mesečnih obrokih, — proti vknjižbi varščine tudi na 10-letno odplačevanje

Zadružniki vplačujejo za vsak delež po 1 krono na teden, t. j. 260 kron v petih letih. Po zaključku petletja znaša vrednost deleža 300 kron.

Stanje 31. avgusta 1903:

Deleži: a) podpisani	K	1,210.300·—
b) vplačani	»	405.188·—
Dana posojila	»	1,631.164·—
Vloge		1,203.438·—

V Ameriko potujoči

naj se blagovolijo obrniti na

Agenturo Zwilchenbart

v Buchsu ali Baslu (Švica)

Generalno zastopstvo francoske prekmorske brzoparobrodne družbe

Havre = New York.

Na vsako vprašanje daje se kretom pošte in brezplačno odgovor in pojasnila.

Doslej je izšlo v zalogi

„Goriške Tiskarne A. Gabršček“

v Gorici

7 knjig **„Venca slovanskih povestij“**

I. knjiga: 1. Figura. — 2. Iz križarskih bojev na Poljskem. — 3. Slepčovodja. — 4. Slika iz gladnih let. — 5. Slovaške sličice. — 6. Ada. 7. Očenaš. — 8. Sovražnik. — Cena . . . . . K 1·—

II. knjiga: 1. Mati in sin. — 2. Vsakdanji dogodki. — 3. Ded Liben. — 4. Sanjarije in resničnost. — 5. Na brodu. — 6. Zlatija, vojaška nevesta. — 7. Žywila ali moč domovinske ljubezni. — 8. Črnogorski stotnik. — 9. Odrtnik. — 10. O Hiljakih. — Cena . . . . . K 1·—

III. knjiga: 1. »Prokleti ste...!« — 2. »Kadar pridem z vojne!« — 4. Pomladni mraz«. — 5. Slike. — 6. »Narodne pripovedke«. Cena . . . . . K 1·20

IV. knjiga: 1. Rusinja. — 2. Prve rože. — 3. Mala igra. — 4. Stara pestunja. — 5. Maščeval se je. — 6 Jetnikovi otroci. Cena . . . . . K 1·20

V. knjiga: 1. Lux in tenebris lucet. — 2. Moč ljubezni. — 3. Že zopet. — 4. Glasovi iz groba. — 5. Noč v gozdu. 6. Izdajalec. — 7. Gozd šumi. — 8. Dva huzarja. — Cena . . . . . K 1·20

VI. knjiga: 1. Črtice z ogljem. — 2. Ta tretja. — 3. Poroka po pomoti. — Cena K 1·20

VII. knjiga: 1. Bolnik. — 2. Dež. — 3. Svetla prikazen. — 4. Pripovedka ošabnem Ageju. — 5. Stari oče Zaha. — 6. Gorolomov. — 7. Strašna osveta. — 8. Dva sina. — 9. Zakaj? — Cena K 1·20

»Venec slov. povestij« prinaša prevode iz ruščine, poljščine, češčine, slovaščine in srbohrvaščine. — Izhaja v nedoločenih rokih.

Kdor naroči po pošti, naj pridene 10 vin. za poštnino.

Pošilja se jedino po povzetju ali naprej poslanim zneskom.

Na zahtevanje pošiljamo cenik naše književne zaloge.

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar

v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

---

8 dni na poskušnjo!

Samo za gld. 2·75 pošiljam proti povzetju ali gotovini.

Zanesljiva nikelnasta remont. žepna ura z znamko! „System Roskopf Patent“ z 36 urno notranjo uravnavo kazalcev, gre na minuto natančno, z 3-letnim jamstvom. (Elegantna pozlačena verižica za uro in reklamne priprave se dobi po vrhu zastonj. Ako ne ugaja, se vrne denar.

M. J. Holzer

tovarna ur in zlatenin en gros

Krakau (Avstr.) Dietelsg. 66

Zalagatelj c. kr. državnih uradnikov.

Ilustrovani ceniki ur in zlatenin zastonj in poštnine prosto. — Iščejo se agentje. — Enaki oglasi so ponarejeni.

Prva kranjska z vodno silo na turbino delujoča

tovarna stolov

Fran Švigelj

na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko

priporoča sl. občinstvu, prečast. duhovščini, imeteljem in predstojnikom zavodov in šol, krčmarjem in kavarnarjem, ravnateljstvom uradov, gg. brivcem itd.

natančno in trpežno izdelane

stole, fotelja, vrtne stole, gugalnike, naslonjače itd. itd.

Blago je izdelano iz trdega, izbranega lesa, poljubno likano ali v naravni barvi imitirano.

Največja izbira stolov, naslonjačev in gugalnikov iz trstovine.

Na željo pošlje tvrdka najnovejše obširne cenike z nad 80 slikami, iz katerih je razvidna oblika blaga in cene, zastonj in franko.

Naročevalcem na debelo se dovoli znaten popust.

Zahtevajte

moj ilustrovani cenik z več kakor **500 podobami** od ur, zlatih, srebrnih in muzikalničnih predmetov, katerega pošlje zastonj in **poštnine prosto**

Hanns Konrad,

tvornica ur in eksportna hiša

Most št. 249. — (Češko).

Fran Melinek

krčmar in zidarski mojster na Vrhovljah št. 30 „Na Planini“ priporoča svojo

gostilno,

kjer toči pristna **domača bela in črna vina in vedno sveže pivo.** Ima izvrstno kuhinjo z mrzlimi in gorkimi jedili ter prenočišča za potnike in hleve za konje.

Cene zmerne.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fondi: 25,000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75,000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države

z vseskozi slovansko-narodno upravo.

Vsa pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši Gospodskih ulicah štev. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občnokoristne namene.